

San'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari

Xasanova Sitara Shuhrat qizi

Navoiy Ixtisoslashtirilgan Madaniyat maktabi
“Ma’daniy -ma’rifiy tadbirlarni badiiy bezash” kafedrası
maxsus fan o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada san’at ta’limi jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Maqolada tasviriy san’atni o’qitishda zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish, o’quvchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish, mustaqil fikrlash va estetik idrokni shakllantirishdagi o’rni tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari, interfaol metodlar hamda “flipped classroom” kabi ilg’or yondashuvlarning san’at ta’limidagi samaradorligi ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so’zlar: san’at ta’limi, innovatsion texnologiyalar, pedagogik yondashuv, raqamli ta’lim, interfaol metodlar, ijodiy tafakkur, kompetensiyaviy o’qitish, flipped classroom.

Hozirgi davrda ta’lim tizimining rivojlanishida innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o’rin tutmoqda. Jamiyatning barcha sohalarida ro’y berayotgan raqamli o’zgarishlar, yangi axborot-kommunikatsiya vositalarining kirib kelishi o’qitish jarayoniga ham tub ta’sir ko’rsatmoqda. Ayniqsa, san’at ta’limi sohasida innovatsion yondashuvlardan foydalanish o’quvchilarda ijodiy tafakkurni shakllantirish, estetik didni rivojlantirish hamda zamonaviy san’at uslublarini o’zlashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

San’at ta’limi o’z mohiyatiga ko’ra, o’quvchining his-tuyg’usiga, idrokiga, badiiy tafakkuriga va estetik sezgirligiga ta’sir ko’rsatuvchi noan’anaviy fan hisoblanadi. Shu sababli bu yo’nalishda o’qitish jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish nafaqat bilim berish vositasi, balki shaxsning estetik va ijodiy rivojlanishini ta’minlovchi pedagogik jarayon sifatida qaraladi.

Bugungi kunda O’zbekiston ta’lim tizimida o’qitish jarayoniga ilg’or xorijiy tajribalar, zamonaviy axborot texnologiyalari va interfaol metodlarni tatbiq etish ustuvor yo’nalishlardan biri sifatida belgilanmoqda. “Ta’lim to’g’risida”gi Qonun, “Uzluksiz ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi” va “Raqamli O’zbekiston – 2030” strategiyasi asosida san’at ta’limi mazmunini yangilash, darslarda innovatsion texnologiyalarni qo’llash o’qituvchining kasbiy kompetensiyasini oshirish bilan uzviy bog’liqdir.

San’at darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo’llash — bu o’quvchining o’rganish jarayonini faollashtirish, badiiy idrokini kengaytirish, mustaqil ijodiy faoliyatini rag’batlantirish va estetik fikrlash ko’nikmalarini rivojlantirishning eng samarali yo’lidir. Shu bois ushbu maqolada san’at ta’limi jarayonida innovatsion

texnologiyalardan foydalanish yo'llari, ularning pedagogik samaradorligi va o'quvchilar rivojiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

San'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish zamonaviy o'qitish jarayonining ajralmas qismi bo'lib bormoqda. Bugungi kunda ta'lim tizimi nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va badiiy idrokni shakllantirishni ham o'z oldiga asosiy maqsad qilib qo'ygan. San'at ta'limi, ayniqsa tasviriy san'at, amaliy bezak san'ati, dizayn yo'nalishlarida innovatsion metodlardan foydalanish o'quvchi shaxsining estetik va ijodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi, bilimni tayyor shaklda emas, balki izlanish, tahlil va ijod orqali egallashga yo'naltiradi. Masalan, "aqliy hujum", "klaster", "sinkveyn", "konseptual xarita", "B-B-B" kabi interfaol metodlar san'at darslarida o'quvchilarning tasavvurlarini boyitadi, fikrlash qobiliyatini faollashtiradi. Har bir o'quvchi o'zining individual g'oyasi, badiiy qarashi va hissiy tajribasini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Tasviriy san'at darslarida o'qituvchi o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, texnologiyalarni tanlaydi. Masalan, boshlang'ich sinflarda ko'proq vizual va o'yin shaklidagi texnologiyalar, interfaol grafik dasturlar ("Paint", "Sketchbook", "Krita") orqali mashg'ulotlar o'tkazish samarali bo'lsa, yuqori sinflarda esa raqamli dizayn, 3D modellash, elektron kollaj yaratish kabi texnologik yondashuvlar ko'proq ijodiy imkoniyat beradi.

Innovatsion texnologiyalarning san'at ta'limidagi eng muhim afzalliklaridan biri — bu o'quvchi faoliyatining faollashuvi va o'z-o'zini baholash imkoniyatining kengayishidir. O'quvchi endi passiv tinglovchi emas, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. U o'z fikrini himoya qiladi, o'z g'oyasini badiiy shaklda ifodalaydi va o'z ishini tahlil qilish orqali xulosalar chiqaradi. Bu jarayon esa ijodiy tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradi.

Zamonaviy san'at ta'limida "flipped classroom" ("teskari sinf") texnologiyasining ahamiyati alohida e'tiborga loyiqdir. Ushbu yondashuvda o'quvchi darsdan oldin o'qituvchi tomonidan tayyorlangan video, slayd yoki elektron materiallarni mustaqil o'rganadi, dars jarayonida esa nazariy bilimni amaliy mashg'ulotlar bilan mustahkamlaydi. Bu usul o'quvchilarda mustaqil ishlash, o'z vaqtini to'g'ri taqsimlash, o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, "STEAM" (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvi san'at ta'limida keng qo'llanilmoqda. Bu metod o'quvchilarning fanlararo integratsiyasini ta'minlaydi, san'atni texnologiya va muhandislik bilan bog'lash orqali ularning kreativ tafakkurini rivojlantiradi. Masalan, geometrik shakllardan foydalangan holda dekorativ kompozitsiyalar yaratish, ranglar uyg'unligini fizik optika qonunlari

asosida tahlil qilish, raqamli san'at asarlari yaratish orqali o'quvchi bir vaqtning o'zida estetik va ilmiy fikrlashni uyg'unlashtiradi.

San'at ta'limida raqamli texnologiyalarni qo'llash — o'quv jarayonining vizual, interaktiv va motivatsion jihatlarini kuchaytiradi. Bugungi kunda "Canva", "AutoDesk Sketchbook", "Adobe Illustrator", "Krita" kabi bepul yoki professional dasturlardan foydalanish orqali o'quvchilar grafik dizayn, raqamli rasm, vizual kompozitsiya kabi yo'nalishlarda o'z ijodini namoyish eta oladilar. Bunday texnologiyalar o'quvchilarning tasavvurini kengaytiradi, o'z fikrlarini zamonaviy vositalar orqali ifodalash imkoniyatini beradi.

O'qituvchining roli ham bu jarayonda o'zgaradi. Endilikda o'qituvchi bilim manbai emas, balki yo'l ko'rsatuvchi, tashkilotchi va motivator sifatida faoliyat yuritadi. U darsni shunday tashkil etishi kerakki, o'quvchi mustaqil izlanishga, yangi g'oyalarni sinab ko'rishga, badiiy echim topishga undalsin. Shuningdek, o'qituvchi har bir o'quvchining ijodiy salohiyatini individual tarzda qo'llab-quvvatlashi, ularning o'ziga xos g'oyalarini qadrlashi lozim.

Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarda estetik qadriyatlarni shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. San'at darslari orqali o'quvchi milliy madaniyatni, xalq amaliy san'atining qadriyatlarini, zamonaviy san'at uslublarni o'zlashtiradi. Interaktiv texnologiyalar yordamida o'qituvchi o'quvchilarni o'z milliy merosini o'rganishga, xalq san'ati namunalarini tahlil qilishga va ulardan ijodiy foydalanishga yo'naltiradi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'qituvchining o'zi ham doimiy ravishda yangiliklarni o'rganib borishi, o'z pedagogik mahoratini takomillashtirishi lozim. Zamonaviy san'at ta'limi o'qituvchisidan raqamli savodxonlik, dizayn asoslari, psixologik-pedagogik kompetensiyalar, zamonaviy interfaol metodlarni bilish talab etiladi. Bu esa o'qituvchining ijodiy yondashuvini kengaytiradi va dars samaradorligini oshiradi.

San'at ta'limida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish jarayonida shuningdek baholash tizimini takomillashtirish ham muhim ahamiyatga ega. An'anaviy baholash usullaridan farqli o'laroq, zamonaviy ta'limda o'quvchining ijodiy jarayondagi faolligi, mustaqilligi, g'oyaviy yangiligi, badiiy ifoda vositalaridan foydalanish darajasi ham e'tiborga olinadi. Baholash jarayoni o'quvchi uchun motivatsiya manbai bo'lishi, unda o'z ustida ishlashga rag'bat uyg'otishi kerak.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llashning yana bir muhim jihati — ta'lim muhitining estetik va texnologik integratsiyasidir. Masalan, dars xonasini interfaol taxta, multimedia vositalari, san'at namunalarining elektron kataloglari bilan jihozlash o'quvchilarda vizual idrokni kuchaytiradi. Shuningdek, onlayn platformalar, masofaviy o'quv kurslari va raqamli portfoliolar orqali o'quvchilarning ijodiy ishlari elektron tarzda saqlanadi, tahlil qilinadi va taqdim etiladi.

San'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, estetik dunyoqarashini va san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu texnologiyalar orqali o'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etish, mustaqil ijod qilish, o'z ishini tahlil qilish va badiiy baholash ko'nikmalarini egallaydilar. Eng muhimi, bu jarayon orqali o'quvchilar nafaqat san'atni o'rganadilar, balki san'at orqali hayotiy qadriyatlarni, go'zallikni anglashni va insoniylikni his etishni o'rganadilar.

San'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish bugungi kun ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biridir. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarda nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki ijodiy tafakkur, mustaqil fikrlash va estetik idrokni rivojlantiradi. Zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etilgan san'at darslari o'quvchining individual qobiliyatlarini yuzaga chiqaradi, badiiy tafakkurini kengaytiradi hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

1. O'quvchilarda san'atga nisbatan qiziqish, estetik did va ijodiy tafakkur kuchayadi.
2. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasida samarali muloqot va hamkorlik muhitini shakllantiradi.
3. Dars jarayonining interfaolligi ortadi, o'quvchilarning faolligi oshadi.
4. O'qituvchining pedagogik mahorati, raqamli kompetensiyasi va metodik yondashuvi takomillashadi.

Shunday qilib, san'at ta'limi jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omili bo'lib, yosh avlodni ijodiy, mustaqil va estetik jihatdan rivojlangan shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shavdirov S. A. **Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology** // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – № 1. – C. 070035.
2. Shovdirov S. A. **Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari** // *Inter education & global study*. – 2024. – № 1. – C. 8–14.
3. Ibraimov X., Shovdirov S. **Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students** // *Science and Innovation*. – 2023. – T. 2. – № B10. – C. 192–198.
4. Shovdirov S. **Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region** // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.

5. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
6. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. **Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts** // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Т. 4. – № 3. – С. 60–66.
7. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15–21.
8. Shavdirov S. A. **Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons** // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – С. 131–134.
9. Shovdirov S. **TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O‘QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O‘QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O‘RGATISH** // *Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Т. 3. – № 12. – С. 193–196.
10. Каримова Н. **Ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo‘llashning samarali yo‘llari** // *O‘zbekiston pedagogik jurnali*. – 2022. – № 4. – С. 45–49.
11. Ахмедова М. **San’at ta’limida raqamli texnologiyalarning o‘rni** // *Ta’lim va fan yangiliklari*. – 2023. – № 2. – С. 58–63.
12. Rasulova D. **Interfaol o‘qitish metodlari va ularning san’at darslaridagi ahamiyati** // *Pedagogika nazariyasi va amaliyoti*. – 2024. – № 1. – С. 20–25.
13. UNESCO. **Art Education for the Future: Innovations and Practices**. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish to‘g‘risida”gi PQ–4699-sonli qarori. – Toshkent, 2020-yil.